

rién léptették életbe, ami az ilyen egyesülések ellenségeivel (outsiderek, állam, alkalmazottak, fogyasztók) szemben a legerősebb védelmi eszköz, mert bizonyítékot szolgáltathat a „fair play” elvének betartása mellett. Végül fontos szerepe lehet a Nemzetközi Kamarának mint *választott bíróságnak* vitás kérdések eldöntése vagy egyezség létesítése körül.

Mind e megállapításokkal szemben lényegbe vágó kifogást tulajdonkép csak egyet emelhetnénk s ez éppen a kartellmegállapodások nyilvánosságra hozatalára vonatkozik, amelyet a tudós előadó notabene jóval a kartell életbelépése előtti időre tart kívánatosnak. A kartellügy minden gyakorlati ismerője tudja, hogy e megállapodások mint harci eszközök nagyrészt éppen a ritkosságban és a meglepetésszerű megjelenésben bírnak legerősebb fegyvereiket. A Nemzetközi Kamara említett kívánalmával szemben a valóságban vagy egyáltalán nem jelentenek be a megállapodást, vagy nem azt a megállapodást jelentenek be, amelyik létrejött, és amelyik az egyesülés sikerére döntő hatással van. A kartell a maga tagjai számára a legnagyobb hasznot éppen amaz átmeneti idő alatt hajtja, amíg a fogyasztók és a versenyy vállalatok még szervezetlenek és ezért a kartell áremelő vagy monopolisztikus tendenciájával szemben védtelenek. Az outsiderek felszivásának vagy letörésének is az első roham idejében kell végbemennie, mert később könnyen keletkeznek ellenszervezetek, amelyek sikerrel vehetik fel a harcot a monopolizáló tendenciával. Mindez kilátástalanná vagy legalább nagyon problematikusná teszi azt a törekvést, hogy a nyilvánosság a kartellmegállapodás tartalmát és feltételeit már jóval annak hatálybalépése előtt megtudja. Erésben meg kell elégedni az utólagos regisztrálással, aminek persze inkább akadémikus értéke van, de azért van értéke.

Dr. Meszlény Artur.

A Mc Nary and Haugen Bill. A prohibíció kérdésén kívül az Egyesült-Államok gazdasági és politikai életét az utóbbi évek alatt kevés probléma érdekelte oly intenzitással, mint a mezőgazdasági termékek valorizációja. A különbség a kettő között kézenfekvő: míg az alkoholtilalom intern amerikai kérdés, addig a mezőgazdasági termékek valorizációjának erős kihatásai az óceánon innen fekvő kontinens államainak gazdasági életére nem volnának elkerülhetők.

A háboru alatt az Egyesült-Államok gabonatermő területe közel 50 százalékkal gyarapodott. A szövetséges államok kenyérellátása ez alatt az idő alatt a farmerekre hárult, akik ezt a körülményt termelési bázisuk jelentős kibővítésére használták fel. Ez természetesen a háboru befejezése után gabonatultermelésre vezetett, ami az árak jelentős súlyedését vonta maga után. Míg az Egyesült-Államok ipara 1923-tól kezdve emelkedő áraknak és konjunkturának örvendhetett, addig a farmerek súlyos válságba kerültek, számításaik szerint termelésükre ráfizettek. Az ipari- és a mezőgazdasági cikkek árfejlődésének az a divergenciája, amit manapság általában „árrollónak” (Preis-Schere) neveznek, és amelyről az egyik közelmúltban elhangzott pénzügyminiszeri beszédben is történt említés, nézetünk szerint ezekben a fentvázolt jelenségekben találja egyik leglényegesebb magyarázó okát.

A farmerek törvényhozási intézkedéssel, majd pedig önszeggéllyel próbálták helyzetükön javítani. Az 1924. évben Coolidge elnök vétóján meghiúsult „farmers relief bill” egy a mezőgazdasági termékek exportfeleslegét összevásárló bankot akart alapítani és így tulajdonképen előfutárja volt annak a törvényjavaslatnak, amely jelenleg izgalomban tartja Amerikában és Euró-

pában egyaránt az érdekelteket. Majd megalakultak 1924-ben azok a gabonaringek, melyek Chicagóban a buza jegyzését szeptembertől márciusig kerekken 50 százalékkal felhajtották. Ez az önségely is csődöt mondott azonban, mert márciusban az árak hirtelen újra esni kezdtek.

A Mc Nary and Haugen bill most újra felvetette ezt a régióta vajdó, elintézetlen kérdést. A tervezet szerint a megalakítandó „Federal Farm Board“ a rendelkezésre bocsátott 250 millió dollár segítségével lényegileg ugyanazt tartoznák keresztül vinni, mint az 1924 évben tervezett bank. Csakhogy sokkal nagyobb és pedig ötszörös anyagi bázissal és sokkal szélesebb keretek közt, mert nemcsak a gabona, hanem a tengeri, a disznóhús, a gyapot, a dohány és a rizs valorizációja van most cél gyanánt kitűzve. Ennek főleg politikai okai vannak, mert ezen a révén a gabona-termelő farmerek frontja a gyapot-, rizs- stb. termelőkkel erősödik. A valorizáció keresztülvitelének módja az volna, hogy a központi bizottság által folyósított hitelekkel mezőgazdasági szövetkezetek az egyes termelvényeket aratás után összegyűjtenék, a prohibítív vámokat kihasználva, a belföldi árat lehetőleg magasán tartanák és az így elért belföldi árnyereség egy részével az exportfeleslegék árait leszorítva, dumpingszerűen lépne fel a külfölddel szemben. Ennek a processzusnak persze nagy nehézségei vannak, nem annyira a tengerinél és disznóhúsánál, melynek csak kis hányada kerül exportra, hanem főleg a gabonánál, melynek egyharmad részét és a gyapotnál, melynek majdnem a felét külföldre szállítják. Így azután alaposan kétségekbe vonható, hogy a Board részére rendelkezésre bocsátandó 250 millió dollár elégséges lesz-e? Mellon államtitkár, — a tervezet egyik nagy ellenzője — közel 800 millió dollárban látja a szükségelt tőkét előírányazandónak, aminck megszavazása a parlament készségét erősen túlhaladja.

De nemcsak ily takarékosági szempontok vezetik azokat, akik a bill ellen állást foglalnak. Természetesen elsősorban az ipar képviselői fejtenek ki ellentállást vele szemben. Az ipar érdekeit a valorizáció kétszeresen érintené. A belföldi árnívó emelése a termelést nehezítené meg, a világpiaci árszintnek dumping utján való leszorítása pedig az iparcikknek exportját.

Érthető ezek után a Fehér-Házban megnyilvánuló vélemények erős szétágazása. A szenátus és az alsóház azonban ismét elfogadta a javaslatot, Coolidge elnök pedig — bel- és külföldön egyaránt feltűnést keltve, és nem törődve saját személyének és pártjának esélyeivel a legközelebbi választások szempontjából — újra vétőt emelt a bill törvényerőre való emelése ellen.

Egyelőre tehát lekerült a napirendről ez az Egyesült-Államoknak a gazdasági politika terén vallott nézeteivel oly homlokegyenest ellentmondó törvényjavaslat. Nem kétséges azonban, hogy a legközelebbi elnökválasztási kampányban a proibición kívül a mezőgazdasági termékek valorizációja lesz a legfontosabb választási jelszó. Bennünket Magyarországon épp azért ritkán érdekel és érint az Egyesült-Állambeli elnökválasztás oly közelről, mint az, amelyik Coolidge elnök jelenlegi mandátumának lejártakor fog lezajlani.

Dr. Sz. F.

A szabad magyar tengeri kikötő kérdése. Az a tény, hogy a nagy nyugati nemzetektől elzárva külkereskedelmünk lebonyolításánál csaknem teljesen szomszédainkra vagyunk utalva s hogy különösen kiviteli feleslegünk értékesítése e piacok felvevőképességétől és üzletpolitikájától függ, nagy mértékben hátráltatják az egészséges áralakulást.